

Aşk Dalgası

Ömer Seyfettin

Aşk Dalgası — Ömer Seyfettin

Ömer Seyfettin 1920 yılında öldü. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca eserin özgün metni kamu malıdır.

Metin, Vikikaynak (tr.wikisource.org) aktarımından alınmıştır:

https://tr.wikisource.org/w/index.php?title=Aşk_Dalgası&oldid=140769

(revizyon 140769). Bu aktarım Creative Commons Atıf-AynıLisanslaPaylaş 4.0 (CC BY-SA 4.0) lisansı ile paylaşılır; bu PDF de aynı lisansla serbestçe paylaşılabilir.

pdfkitaphane.com

Vapur dopdoluydu. Son düdük öttü. İki yandaki çarklar, dar kafeslerinde birden uyanan alışkın ve müthiş deniz aygırları gibi, hiddetli bir gürültü çıkararak, kımıldandı. Bütün vapur hafifçe sarsıldı. Hava gayet güzeldi. Kadıköy'e gidiyorduk. Nihayet leylâk renkli sisler içinde eriyen Marmara'nın kubbeli, ince minareli uzun, uyumuş ufuklarında, büyük ve beyaz kenarlı bulutlar, parçalanmış köpük dalgaları halinde yavaş yavaş büyüyor, dağılıyor, toplanıyor, derin çukurlarında, yüksek tepelerinde morluklar, koyu mavilikler birikiyordu. Haziranın yakıcı güneşi vapurun, dumanlardan ve yağmurdan esmerleşmiş tentelerine düşüyor, bazı duran ve yine birden esmeye başlayan kararsız rüzgârı sanki ılıklaştırıyor, sanki ona sarhoşluk verici, tahrik edici, şuh ve fattan bir şey katıyordu.

Uzak ve bilinmez masal adalarından gelmiş benzeyen süt gibi beyaz martılar etrafımızda uçuşuyorlar; çıkardıkları tatlı, derin sesleriyle şehirde kalmış, kalabalıktan, uğraşmalardan, hırslardan, kederlerden bunalmış zavallı insanları kendi vatanlarına, hakikatten pek uzak, تنها, sakın yerlere, biraz aşk ve şiir tatmak için çağırıyorlardı. Lacivert dalgalar içinde bir masal, bir efsane köşkünü andıran Kızkulesi hayalime dokunuyor, ruhumu, hissimi beyaz ve aydınlık dualarıyla uyutarak dimağımdan bütün etrafımın, muhitimin akislerini siliyordu. Artık vapurda olduğumu unutuyordum. Ömrümde her gün birkaç şiir okuyan, düşünen bir adamın o tuhaf, marazî iptilâsıyla etrafımı bozuyor; Üsküdar ve Selimiye yakalarındaki evleri, kubbeleri, minareleri, selvileri, hatta koca Tıbbiye Mektebini ve koca kışlaları silerek hiç görmüyor; onların yerine, alanlarında gümüş, elmas şelâleler akan, serin gölgelerinde çıplak ve pembe çiftler öpüşen, balta girmemiş çam ve kayın ormanları yapıyordum.

Hakikatte olmayan, yalnız kendi hayalimde vücut verdiğim bu levhaya, bu yüce ve büyük manzaraya bakarak, "Ah, aşk yeri... Ah, işte aşk yeri..." diyordum. Martıların, "Geliniz, uzaklara, şu leylâk renkli sislerin öbür tarafına... Orada sizi beyaz çiçekler, ezeli, yeşil baharlar içinde bekleyen kızlar var, geliniz, haydi oraya..." diyen ve çok derinlerden acele acele inleyerek gelen seslerini işittikçe hayalim bütün bütün dumanlanıyor, âdeta başım dönüyor. Artık pek aşağılarda kalan Kızkulesi'nin üstünde şeffaf kanatlı binlerce perilerin uçtıklarını ve gidilse elle tutulabileceklerini açıkça görüyordum. Ansızın omuzuma bir el dokundu. Döndüm.

— Yahu, nedir bu hal, bu dalgınlık ne?

— Hiç...

— Beni tanımadın mı?

— Şey...

— Uyan yahu, ver elini bakayım.

Sıcak ve kuvvetli bir elin, benim haberim olmadan kendi kendine uzanmış olan soğuk elimi sıktığını duydum, uyanmaya başladım. Fakat hâlâ mahmurluktan kurtulamıyordum.

— Sen ha!..

— Ben ya!..

Bu en sevdiğim mektep arkadaşlarımdan biriydi. On iki senedir görüşmemiştik. On iki sene... Aman yarabbim! Dün gibi... Hayat, hakikaten en uzun vakalarıyla çabuk biten bir sinema şeridinden başka bir şey değil. Mektepte herkesi güldüren, herkesle alay eden, herkese ad takan, şen ve sevimli arkadaşım çok değişmişti. Kırmızı dudaklarının üstünde sert, kumral bıyıklar çıkmış, şakaklarındaki saçlar tek tük ağarmış, biraz şişmanlamıştı. Fakat gözleri... Ne olduğunu bilmediğimiz, hakikati mahut "birinci sebep" in insan zekâsına ebedî bir surette kapalı kalacak karanlıkları içinde sönen

ruhumuzun sanki en çok bulunduğu bu küçük parlak uzuvlar... Onlar hiç de değışmemişti. On iki sene evvel içlerinde gülen mavi neşe hâlâ yaşıyordu. Bilmem niçin, uzaklaştıkça muhabbetimiz artan, maziden bir simaya rasgeliş beni mesut etti. Seviniyordum. Bütün kuvvetimle ellerimdeki sıcak eli sıkıyordum. Vapurun üst katında idik. Kanapelerde boş yer yoktu. Vapur, önünden geçen mavnalara sık sık düdük çalıyordu. Herkes sebepsiz bir sıkıntı içinde gibiydi. Ortada hiç kadın görünmüyordu.

İhtiyarlar uyukluyarak gazetelerini okuyorlar, yanındakilere kısaca bir şey söylüyorlar. Şişmanlar sigaralarını içerek çarkların gürültüsünü dikkatle dinliyorlar, son moda esvaphı şık gençler, tek gözlüklerini düşürmemek için dimdik duruyorlar ve dizlerinin buruşturmaması için yukarı çektikleri ütülü pantolonlarından renkli acurlu çoraplarını gösteriyorlardı. Ama hepsi ihtiyarlamış, yorulmuş, bunamış sanılıyordu. Tüysüz ve tıraşlı yüzlerini, karınları ağrıyor gibi ekşitiyorlar, rüzgârdan kaşlarını ve dudaklarını buruşturuyorlardı.

Biz, beyaz boyalı parmaklıklara dayanıyorduk. Arkadaşım:

— Bir derdin mi var? dedi, buraya çıkınca seni gördüm. O kadar dalgındın ki, yanına sokulduğumu duymadın. Ne var kuzum?

— Hiç, hiç... Dalga geçiyordum.

— Ne dalgası?

Gülerek cevap verdim:

— Aşk dalgası...

— Daha bekâr mısın?

— Bekârım!..

Arkadaşımın mavi gözlerindeki eski neşe birden soldu. Üçüncü derecede veremden yatağa düşmüş bir zavallıya teselli ve cesaret vermek zahmetine girilmeden nasıl mahzun, mütevekkil bakılırsa

bir an bana öyle, acır gibi baktı. Sonra parmaklığı dayadığı elini çekti. Cebine soktu. Biraz döndü. Ciddileşen gözlerini gözlerime dikti:

— Hâlâ bekârsın ve aşk dalgası geçiyorsun ha? dedi, öyle ise azizim, sakın darılma, sen bir serserisin... Mektepten çıktık cıkalı görüşmedik. Sormadan, istersen başından geçenleri sana söyleyeyim. Hâlâ aşk dalgası geçmene bakılırsa hayatı anlamamış, açık ve bariz hakikatin farkına varmamışsın. Mademki hakikate bu kadar yabancı kalmışsın, mesut değilsin ve ölünceye kadar mesut olamayacaksın.

— Hangi hakikat? diye gülümsedim.

— Hangi hakikat mi dedin? İçtimaî hakikat... Eğer sen bu hakikati sezebilseydin asla aşkla uğraşmayacaktın.

Anlamıyor, hep gülümseyerek:

— Ama niçin? gibi yüzüne bakıyordum.

O devam etti:

— Her yerde başlı başına bir muhit, bir içtimaî vicdan vardır ki, bütün fenlerin, mantıkların, ilimlerin, felsefelerin, hilâfına olarak, en mutlak ve zalim bir tarzda, hükmünü sürer. İşte bizim muhitimizde, Türklerin muhitinde de aşk şiddetle yasaktır. Bir cehennem makinesi, bir bomba, bir kutu dinamit kadar yasak... Bir Türk on dört yaşına girdi mi annesinden, ablasından, kız kardeşinden, nihayet teyzesinden ve halasından başka bir kadının yüzünü göremez. O halde kimi sevecek? Hiç. Bu muhitin, bu içtimaî vicdanın kuvvetini, dehşetini, sana nasıl anlatayım? Adını unuttum, bilmem hangi feylesof; Allah'ın insanlar üzerindeki tesirinden, insanlarla münasebetinden, ahlâkından bahsederken: "O, içtimaî muhitten başka bir şey değildir..." diyor. Ben bu sözü biraz doğru buluyorum. Eski mukaddes kitaplarla bugünkü yeni dünyayı çeviren

Allah her yerde, her devirde dinsizleri, kendine karşı gelenleri başka sebepler, başka tarzlarla eziyor. Evvel zamanda Galile'yi yakan kuvvet, bugün Galile'nin o büyük, korkunç kabahatini ders diye okuyan milyonlarca mektep çocuklarına aldırıyor. İspanya'da Ferer'in kafasını delen kurşunlar, Fransa'da patlayabilse ihtimal orada ihtiyar ve bunak kadınlardan ve papazlardan başka kimse kalmaz. İşte bu feylesof da Allah'ımızın, ezeli kanununu işletmek için, hep muhiti, hep muhitin içtimaî vicdanını kullandığını görerek o hükmü veriyor. Bu ezeli mukavemet olunmaz kanun her yere, her kıtaya, her memlekete değil, hatta her şehre, her köye göre değişiyor.

Buradaki fazilet, orada cinayet; oradaki yararlık, burda fenalık sayılıyor; mukaddes kitapların bütün tabiat, uzviyet, tekâmül kanunlarına inat olarak hiç değişmez kalması lâzım gelen emirlerine bile her yerde başka türlü boyun eğiliyor; esasları bir olan Hristiyanlık, Avrupa'da başka, Amerika'da başka, Afrika'da başka... İslâmlık da böyle! Hindistan'da başka, Liverpool'da başka. Buhara'da başka, Türkiye'de de başka... Arabistan'a ve Acemistan'a git, oralarda bütün bütün başka... İşte Allah'ımızın Türkiye'deki ezeli, karşı gelinmez kanunu, yeni içtimaî vicdan, aşkı bütün kuvvetiyle bize yasak ediyor. Türkiye'de kimse sevişemiyor. Ve kimse şimdiden sonra sevişemeyecek... Çünkü sevmek için evvelâ görmek lâzım. Halbuki genç bir kızla bir yuva yapmak, ölünceye kadar bahtiyar yaşamak için konuşmak, anlaşmak, sevişmek değil; hatta bir kerecik olsun yüzünü görmek imkânsız... Bu şiddetli yasağa karşı duranlar, iş devresine girmiş anarşistlerin, nihilistlerin, yahut eski zamandaki dinsizlerin akibetine uğrarlar. İçtimaî, acıklı bir ölümle sönüp giderler. Lâkin kurnazları, yasak olan aşkın usta kaçakçıları, hırsızlıklarından tıpkı, ihtiyar ve cesur bir tütün

kaçakçısı, Yunanlı bir yankesici gibi, bıkmazlar. Hep yürek çarpıntısı içinde yaşarlar. Gece تنها yollarda, karanlık bahçelerin şüpheli köşelerinde rüzgâr, soğuk, rutubet altında saatlerce beklerler, ve nihayet korku ile karışık iki mânâsız kelime, tadı asla duyulmayan, acele, çabuk bir öpme... Hepsi bu! Eski edebiyata Acemistan'dan, yeni edebiyata Fransa'dan gelen aşk masalları, şiirler, hikâyeler şifa bulmaz bir frengi gibi bu kaçakçıların bütün varlığına geçmiştir. Onlar daima, bir macera ararlar. Kadınların görülmesi pek açık, pek bariz bir tarzda, dehşetle yasak olan bir muhite zıt, ecnebî muhitlerin âdetlerini, mesela sevişmek hülyasını sokmak isterler. Kendilerini yabancı, uzak memleketlerde geçen hayalî romanların kahramanları yerine koyarlar.

Edebî mecmualardaki birçok şiirleri tabî okuyorsun? Mevzu: Gece ve kadın... Halbuki Türkiye'de ikisi de yoktur. Türk muhitinde, gece alaturka saat birden sonra bütün perdeler iner, sokaklar tenhalaşır. Evli evine, köylü köyüne, evi olmayan sıçan deliğine girer.

Gazinolar, balolar, tiyatrolar ve ilâh... Yani Beyoğlu tarafı asla Türk değildir. Orada yabancılar kendi muhitlerini, kendi âdetlerini yaşarlar. Kadınlarıyla kol kola umumî bahçelerde, lokantalarda gezerler, konuşurlar, eğlenirler, gülüşürler. Aralarına malûm mânâsıyla bir sıçan deliği bulamayan Türkler de karışırlar. Masaların başında pineklerler. Yabancıların kadınlarına, yabancı güzelliklere, yabancı göğüslere hasretle bakarlar. Uzatmayalım, Türkler'in gecesi yoktur.

Sonra yine bu yeni şiirlerde boyuna göller anlatılır; hangi göller!.. İstanbul'da Terkos'tan başka göl hatırlamıyorum. Oraya da eminim, şairlerin hiçbirisi gitmemiştir. Hususiyle Terkos'un civarında gece barınacak yer yoktur. Yüzlerce mısralarla, arşın manzumelerle

anlatılan sevişmeler, sevgililer de yalan... Şairin bir sevgilisi vardır. Lâkin nerede! Şair sevgilisiyle konuşuyor, öpüşüyor. Lâkin nerede! Ah, ancak hayalinde... Hakikatte sevişmek, genç bir kızla üç dört dakika konuşabilmek, bugünkü Türk muhitinde, balıkların sudan çıkarak havada uçuşmaları, bostanlardaki ince kavakların dallarında tünemeleri kadar imkânsızdır. İstanbul ve civarında değil bir genç Türk kıızıyla, geceleyin kol kola gezmek, bülbülleri dinleyerek aşk kelimeleri söyleşmek... Hatta gündüz biraz taze görünen annemizle bir arabaya binmek ne kadar tehlikelidir, düşün... Seyir yerlerinde, ah bu zavallı, feci, gülünç yerlerde de aşk mümkün değildir. Kadınlarla erkekler asla birbirlerine yaklaşamazlar. Aralarında mutlaka birkaç yüz adım bulunur, birkaç yüz adımdan başka da birkaç düzine polis, muhitin içtimaî vicdanına mahut yedi başlı mutaassıp, cehalet devinin arzusunu yerine getirmek için sanki bu polislerin, mebusansız, âyansız semavî bir kral kadar selâhiyetleri vardır. Kız kardeşinize sokakta bir laf söylediğinizi görmesinler, rezalet hazırdır. Hemen karakola... Kim olduğunuzu, konuştuğunuzun kardeşiniz, yahut anneniz olduğunu ispat edinceye kadar birkaç kilometre dayak yemezseniz yine talihiniz varmış demek. Muhitimizin dininden, ananelerinden, âdetlerinden, ulemalarından, ihtiyarlarından, mültecilerinden, hükümetin zabıtasından ziyade bu aşk yasağını isteyen kimlerdir, biliyor musun? Kadınlar! Türk kadınları. Bunlar aşkın, güzelliğin en korkunç düşmanlarıdır! Dışarıda kendi kavminden hiçbir kadın yüzü görmeyen erkeklerine, evlerinde de bir bakacak yüz göstermezler. Dışardaki zabitanın en dehşetlisi evdedir. Mesela hizmetçi alacaklar, değil mi? En çirkinini bulurlar. Çiçek bozuğu, büyük ağızlı, kalın dudaklı, çarpık dişli, eğri burunlu berbat bir şey... Her gün karşınızda gezen, yemeklerinizi getiren bu kıızı daha ziyade

çirkinleştirmek için hususî bir maharetleri, hususî bir dehaları vardır. Kuvvetli, fırlak kalçaları görünmesin diye gayet bol esvap giydirebilirler. "Etrafa dökülüyor" bahanesiyle saçlarını sımsıkı bir yemeni ile bağlatırlar. Zavallıyı halis bir orangutana çevirirler. "Beyin hiç yüzüne bakmayacaksın, yanında laf etmeyeceksin, bir şey sorarsa cevap vermeyeceksin, kolların açık, çorapsız yanına girmeyeceksin..!", tembihlerini vermekte gecikmezler. Bir hizmetçinin aleyhinde bulunurken, "Çalışkan, temiz, atik kız ama, ağzı burnu yerinde" derler. Ağzı burnu yerinde olmak onlar için en affolunmaz bir cinayettir. Genç kızlarla görüşmek ve sevişmek asla mümkün olmadığından "evlenmek" meselesi de onların elinde bir madendir, istedikleri gibi işletirler. En birinci emelleri oğullarına yahut kardeşlerine çirkin bir kız almaktır. Tanımadıkları eve "görücü" giderler. Erkeklerin birçoğu daha hâlâ bilmezler ki bu görücü hanımlar güzelden ziyade bir çirkin ararlar... Mutlaka da bulurlar. Güzel bir kız alırlarsa kardeşlerinin yahut oğullarının onu seveceğini, onun lafını dinleyeceğini, sonra kendi pabuçlarının dama atılacağını düşünmek onları çıldırtır. Güzellikten dehşetle ürkerler. Bunun için İstanbul'da koca bulamayan, evde kalan kızların yüzde doksanı en güzeller, en cazibeliler, en sevimlilerdir.

Bu zavallı güzel Türk kızlarını görücü hanımlar beğenmez. "A, kardeş çok güzel ama, şeytan gibi çok bilmiş... Biz oğlumuza ecinni değil kız almak isteriz." derler. Kimine alafranga, kimine sıska, kimine şirret gibi kusurlar bulurlar. Gayeleri tombul, beyazca, sessiz, mıymıntı, budala, cahil, ıslanmış tavuğa benzeyen kızıdır. Böyle bir kıza rasgeldiler mi, "Ah işte bir melek!" diye haykırırlar; başlarlar oğullarına, kardeşlerine mübalâğalandırarak anlatmaya. Zavallı erkek talihin kendine bir peri gönderdiğine inanır, zifaf gecesi kalın duvağı kaldırıncı karşısında "Adınız ne efendim?"

sualine cevap veremeyen şaşkın, temiz, beyaz, biçimsiz bir et yığınının başka bir şey göremez. Erkeklerini hiçbir fırsat kaçırmayarak güzel görmekten, aşktan, sevişmekten mahrum bırakan bu kadınlar, aynı zulmü kendi cinslerine de yaparlar. Tanıdıkları bir kadının başından kazara bir macera geçer, mesela bir "nâme" si yakalanır, yahut da kocasından boşanıp diğer birine varırsa hepsi birden ona darılırlar, dehşetle afaroz ederler. Aradan uzun seneler geçer, o kadını sokakta gördüler mi yollarını değiştirirler, bazıları yüzüne tükürmeye kalkar, en insaflıları biraz acır, "Ah zavallı kötü oldu, alnının yazısı imiş" der.

Muhitimizde "Bir kadının en birinci vazifesi güzel olmaktır" sözünün nasıl tehlikeli bir yalan olduğunu pek iyi bilen anneler, kızlarını ellerinden geldiği kadar güzellikten, şuhluktan, süsten, serbestlikten menederler. Bu annelerin sokağa çıkarken kızlarının kulaklarına fısıldadıkları nasihatın değişmez modeli şudur: "Kızım! Peçeni indir. Ellerini çarşafın içine sok, başını yukarı kaldırma, aşifte diyecekler... Önüne bak, Frenk karıları gibi zıp zıp yürüme. Yavaş yavaş. Göğsünü ileri çıkarma, arkamıza takılacaklar. Sana azgın diyecekler. Adın çıkacak. Evde kalacaksın, vs. vs..!" Sonra tanışan, görüşen her aile sanki birbirlerinin tabî müfettişleridir. Sakın bir aile içinde küçük bir aşk macerası geçmesin. Rezalet; dedikodu birden göklere çıkar, kahramanlarını tefe korlar. Oğullarının, kızlarının gizlice görüşmelerine, mektuplaşmalarına aldırmayan, göz yuman annelere bütün tanıdıkları, yine birden darılır: "Ah, ayol kadın bu yaştan sonra boynuz diyor..." diye ondan iğrenirler.

Bazı yeni romanlarda gösterilen Türkiye'deki mahut kibar âlemine gelince... Bu âlem, bütün bütün hülya mahsulüdür. Türkler'in arasında eskiden de, şimdi de imtiyazlı bir sınıf yoktur.

Vâkıâ büyük memurların, eski devirden kalma paşaların, bir parça zengin olanların aileleri, sunî bir kibar âlemi yapmaya çalışırlar, esaslarını kaybederek sözde garplılaşır, Frenkleşirler. Fakat netice? Bütün muhit onlara düşman olur. Bir mahallede böyle, kadınları, nikâh düşen akrabalarına görünen bir aile oldu mu evvela, "Kötüler!..." lakabı takılır, sonra boykotaj başlar. Böyle bir vakada ailelerin etraflarında yükselen nefret, tecavüz sesleriyle bütün saadetleri söner. Yerlerini, yurtlarını terk etmeye, kırlara, uzak ve تنها köşklere, ücra yahlara çekilmeye mecbur kalırlar. Evet, yeni şiirlerdeki göller, geceler, aşklar gibi yeni romanlardaki o nikâh düşen akrabalarına, erkeklerinin arkadaşlarına çıkan kadınların vücudu yalandır. Uydurmadır. Bu romanlar Garp romanlarının gölgelerinden, tekrarlarından, tercümelerinden başka bir şey değildir.

İstanbul'da kadınları, yabancı, nikâh düşen erkeklere gözüdür bir Türk ailesi bana gösterilsin, beş senelik kazancımı vermeye hazırım. Bu romanlarda anlatılan Avrupalılaştırmış aileler, meşhur sanatkârlarımızdan Kel Hasan'ın ve Abdi'nin hususî, muharriri bilinmez piyesleri kadar hakikî Türklüğe mugayirdir. O tiyatrolarda uşağın hanımların yanına zırt pırt çıkması, "Oh, kaymak!" diye süt ninelerin göğüslerini sıkması hakikatte Türk aileleri arasında nasıl imkansızsa, bu rezaletler nasıl son derece uydurma şeylerse yeni romanlardaki yabancı erkeklerin ellerini sıkın, kocalarının yanında açık saçık, örtüsüz, çarşafsız, hatta bazen dekolte, yabancı erkeklerle konuşan kadınlar da öyle kaba, münasebetsiz, hakikate taban tabana zıt, soğuk, sahte hayallerdir.

Uzatmayalım, şimdi bana cevap ver. Böyle diniyle, ananeleriyle, âdetleriyle, kanunlarıyla, hükümetleriyle, zabıtasıyla, aile teşkilâtıyla, hatta kadınlarıyla aşkı yasak eden, nikâh düşen erkeklerle

kadını asla birbirine göstermeyen bir muhitte aşk aramak, sevişmek inadı serserilik değil de nedir? Böyle bir muhitin içtimaî vicdanına karşı gelmek, en kuvvetli ve muazzam hükümetlere karşı anarşistlik etmekten daha delilik, daha çılgınlık değil midir? Çok akıllı sandığım senin de hâlâ bu imkânsız hülya ile uğraştığını gördüğüm için çok canım sıkıldı. Ah, zavallı dostum, sen şimdiye kadar piyangoyu çekmeli, kismetine düşen et yığıntısına, et tarlasına razı olmalı, orduya askercikler yetiştirmeliydin. Ancak böyle mesut olabilirdin. Halbuki sen hâlâ aşk dalgası geçiyor, sonu bulunmaz bir yeis çölüne, içi lav dolu bir cehennem uçurumuna, arkasında ateş fışkıran yanardağlar saklı uzak, aldatıcı, sunî bir seraba koşuyorsun. Bilsen sana ne kadar acıdım.

Vapur Kadıköy'e gelmişti. Arkadaşımı dinlerken ökçelerimin üzerinde kalmış, hafifçe parmaklığa oturmuştum. Doğrudum. Sağ ayağım fena halde uyuşmuştu. Yere basamıyordum.

— Biraz dur kuzum, dedim. Ayağım uyuşmuş. En sonra çıkarız.

Gülüyor:

— Ayağın değil, galiba beynin uyuştı, diyordu.

Vapur iskele tarafına eğilmişti. Üstten, alttan adamlar çıkıyordu. Güneş kalın bulutlar altında kaybolmuş, hava esmer bir demir rengi bağlamış, ağlamaya hazırlanan, içi yaş dolu dargın, soluk bir göz gibi mahzunlaşmıştı. Çıkanlara bakıyordum. Yarım saat evvelki tatlı dalgamı korkunç bir fırtınaya çeviren arkadaşımın söylediklerini fertlerini ikiye ayıran, aşktan, sevişmekten mahrum bırakan, annelerini, karılarını, hapsederek asırlarca daldığı rüyasız ve granit uykusundan asla uyanmayan bir kavmin, bir cemiyetin sonu ne olabileceğini düşünüyor; dar tahtalar üzerinde korkak bir dikkatle hızlı hızlı geçenlerin sessiz sedasız çıkışlarını, ürkek bir hayvan sürüsünün acele kaçışına benzetiyordum. Bunların içinde hiç dışı

yoktu. Çoluk çocuk, ihtiyar, genç, zengin, fakir, hepsi erkekti. Elimle dizimi oğuşturarak:

— Vapurda hiç kadın yokmuş, dedim.

Arkadaşım yine güldü ve cevap verdi:

— Sabırlı ol... Onların erkeklerle karışmaları yasaktır. En son çıkarlar...

Vapur tamamıyla boşalmıştı. Biz hâlâ davlumbazın üstünde, beyaz parmaklıkta idik. Bacağımın uyuşması geçmemişti. Arkadaşımın yanında topallayarak iskeleye doğru yürümeye başladım.

Artık şimdi kadınlar da, her tarafları örtülü, koyu siyah çarşaflarının altında sanki şangırtıları işitilmemek için pamuklara sarılmış gayet ağır, gizli esirlik ve zulüm zincirleri taşıyan lanetlenmiş, hayattan kovulmuş, hasta, dilsiz heyulalar gibi sendeleyerek, titreyerek yavaş yavaş çıkıyorlar, başlarını önlerine eğerek düşmemek, bir şeye dokunmamak, birbirlerine çarpmamak, yanlış bir adım atmamak için kalın, kara peçelerinin altından bastıkları yeri görmeye çalışıyorlardı.